

rosság egyszer csak ki-vállalkozott, 's tsomó
veszőket vévén kezébe, sebes lépésekkel
törekedett annak feléje, olly tzállal, hogy
a' földvár' árkába hányván a' tsomókat, bé-
ronthasson ezeken a' földvárba; de hogy
nyitva látta a' földvár' kapuját: el-vetette
tsomójait, 's orolzlái bátorsággal bé-
omlott az Ellenség közzé, 's tsak hamar
érkeztek utánna a' zöld süvegű Hufzárok
(*Barkó' Magyar Lovassai*) is, 's ekként
egyesítvén erejeket gyalog és lovas Hazánk-
fiai, bajonéttokkal és kardokkal ki-pufztítot-
ták a' Frantziákat a' földvárból, 's hét
ágyúra, és tiz munitziós szekerre tettek
szert benne.

Az el fogott 400 Frantziák között va-
gyon *Verges* Fr. Generális is, húsz Stábális
és Fő Tisztekkel együtt. A' Frantzia el-
esttek', és meg sebesedtek' száma, leg a-
lább is fel megy 3000-re. Egy zászlót, 20
ágyút, 's 14 munitziós sereget nyert tőlök
vitéz népünk. — Részünkről, mintegy hét
százan hullottanak el, 's estek sebbe. —
Mack Oberster is a' sebesek' száma közzül
való.

Máj. 24 dikén, *Lille* vagy *Ryffel* Vára-
ból meg-támadtak *Tourcoing*nél (*Roubain*hez
közel) 4 ezer Frantziák, nálloknál kevesebb
számú Hollandusokat. A' tsáta 5 óráig tar-
tott, mellyben a' Hollandusoknak nagyobb
része el veszett; a' kik meg-maradtak, azok
keresztül vágták magokat az Ellenségen. A'
melly Hollandusok *Roncnál* állottak (nem
messze *Tourcoinghez*) azokon is rajtok ment
4 ezer Frantziáság, 's egész 13 óráig nyúj-
tot-

totta a' viadalt: még sem verhetette - el őket, ámbár feles számú Tisztjeik hüllöttanak - el, 's a' Komendánsok is sebbe esett.

Hertzeg *Koburg* egy Levelet bortsátott *Lamarche* Frantzia Generálishoz, a' ki általtette vólt, *Dampierre*' halála után a' Frantzia Sereg' kormányozását. „Néhány napokkal ez előtt — így ír a' Hertzeg — egy Levél érkezett hozzám Párisból *Lebrün* Uramtól (a' külső dolgokra ügyelő Ministertől, és a' Ministeriális Gyűlés' Elölülőjétől), mellyben hosszas okoskodások, és fenyegetődzések után azt kívánnya tőlem, hogy bortsátanánt szabadon *Lecoinre* Kapitányt. (Ez, meg akarta ölni *Dumúriét*; azért is általküldetett *Dumúrié* által Seregünkhöz, más több, hasonló szándékú személlyekkel együtt.) Mivel én nem esmérem *Lebrün* Uramat, 's mint Sereg' Vezére, nem levelezek az Ellenség közzül egyébbel, hanem tsak a' Generálisokkal: kérem az Urat, ne terheltesse válaszolni néki (*Lebrünnek*) az én nevemben, 's meg - irni, hogy én illendőképpen vissza fogom küldetni *Lecoinre* Kapitányt a' Frantzia Sereg' Izélső őrizetéhez. Kétféle vagyok, vele együtt vissza - küldeni más öt személlyeket is, kik között vagyón egy Oberstlieutenant (*Pill* nevezetű.) Ugy küldettek ezek én hozzám, mint gyilkosok. Meg - jütalmaztatások', vagy meg - büntetések' eszközését bízom az Úrra. Sok szó vagyón *Lebrün* Uram' Levelében az igazságról; civilizációról (pallérozottságról); és törvényekről. Távol légyen tőlem, hogy egybe hasonlítsam ezeket azzal a' tselékeddettel,

F f f s melly

melly szerént, *Odonnoghe* Konziliárius, és *Van-Calonne* Polgármester Urak, *Brugges* Városában (melly fekszik *Ausztriai Flandriában*) saját házok-népe között hirtelen kiragadtatván Mártzius' 3-dik napja' éjtszakáján *Lille* Várába vitettek. Tsak azt kérdem: mitsoda pallérozottság, és egyenesség az, melly szerént, sok rendbéli vissza-kivánások után se bocsáttattak vissza ezen két beteges, és idős Emberek — az emberiségnek, és minden igazságnak truttzára is. — Azt kérdem továbbá: ugyan vallyon megengedheti-e a' nagy egyenesség, hogy egész Frantzia Országban széllyel hirtzoltassanak azok a' szerentsétlen 1400 Foglyok, kiknek már három hónapoktól fogva nem kellett volna Fr.kezek között lenni, ha a' költsönös kiváltás eránt lett alkú olly szentül megtartatott volna, mint a' hogy' mi tartottuk-meg azt. — Fenyégetéseire nézve *Lebrünnek*, azt írta *Hg Koburg*, hogy ő azoktól nem fél.

Lamarche Generális felelt a' *Hg Koburg*' Levelére *Valenciennes* Várából Máj. 11-dikén. Leg-elsöben is arról okoskodik válaflzában, kiket lehet igazán hadi foglyoknak tartani, kiket nem? Annakutánna így ír: „Közlöm Levelét Hertzegségednek a' Had-Ministerrel, hogy meg-érthesse ez abból, Hertzegséged' kivánságát a' 1400 hadi Foglyok, 's Tanátsos *Odonnoghe*, és Polgármester *Van-Calonne* eránt; 's hatalmat adjon nékem, annak tellyesítésére.“ — Minekutánna némelly szemre-hányásokat tett volna továbbá *Lamarche* Gen. az eránt, hogy *Koburg* Hertzeg' Katonái a' Frantzia Falukat fel-gyújtják, 's ki-

's ki-rabollyák, így végzi Levelét: „Vissza-küldöm *Nawe* Hollandus Hadnagyot, egy *Vallon* Dragonyos Strásamesterrel együtt; reménylem, Hertzegséged is vissza fogja azon hat személyeket küldeni, kik *Mastricht*-ban tartatnak fogva.“ — (Kétség kívül, érti itt Gen. *Lamarche*, *Börnönvillyt* 's ennek Társait, kiket *Dümúrió* fogatott el, 's küldött által Hg *Koburghoz*; és a' kikről irtuk vala a' múltt postán, hogy el-vitettek *Mastricht*-ból a' *Trieri* Választó-Hertzegségnek *Ehrenbreitslein*, vagy *Herrmannstein* nevü magas Várába.)

Zweybrücken (*Bipontum*) Városából, melly Frantzia Ország' szélén fekszik, *Moguntziához* mintegy 14 mértföldnyire, következendő értelmű Levél útasított *Bétsbe*, Májusnak 26 dikán:

„Ezen hónapnak 14-dikén, Prusszus Oberster *Szekuli* (némellyek *Székelynek* írják) rajtok hajtott a' Frantziákon, *Neukirchen* Városában, melly két mértföldnyire esik ide *Bipontum*hoz, észak felé; 's el-verte őket onnan diadalmassan. Az alatt, míg a' tsata tartott, inas-ruhába öltözött a' *Saarbrückeni* örökös Hertzeg (kit úgy néztek vólt már a' Frantziák, mint zálogot), 's másfél mértföldn. *Neukirchentől* gyalog ment *S. Vendelbe*, a' honnan Tsász. Kir. Katonák által a' Prusszus Sereghez kísértetett. Maga az uralkodó Hertzeg, a' ki már sok esztendőktől fogva erőtelenkedik, egynehány hónapoktól fogva pedig fekvő beteggé lett, éppen tsak az előtt való nap vitette-el magát fördöbe. — Ha okos fortéllyal nem élt

Élt volna az örökös Hertzeg: bizonyosan el-
lopták volna a' Frantziák, kik ugyan tsak
el-vitték *Eichberg* Belső Tanátsost, és a'
Lovászmestert. El-vitték minden lovait, 's
házi készületeit is a' Hertzegnek.

A' *Leyeni* özvegy Grófné nehezebben
szabadúlhatott ki a' Frantziák' keletzések-
ből, mint a' *Saarbrückeni* örökös Hertzeg.
Még akkor mindjárt, hogy leg-elsőben erre
a' vidékre jöttek a' Frantziák, el-költözött
lakó helyéből az ifjú *Leyeni* Gróf, Felesé-
gével 's gyermekeivel együtt; de a' Gróf'
édes Anyja — az özvegy Grófné — hely-
ben maradt; 's hogy annyival nagyobb
hajlandóságot szerezzen a' Fia' erántt a'
Frantziákban: mindennap vendégelte ezek-
nek Tisztjeiket. — Májusnak 12-dikén, két
új Frantzia Kommisszáriusok érkeztek *Blies-
Castel*be (*Bipontum*hoz tsak egy mértföld-
nyire esik *Blies-Castel*, a' *Blies*-vize mellett),
kiknek a' Grófné más nap nagy ebédet
adott; de ők ezzel meg nem elégedtek,
hanem örömet magok akartak Gazdák
lenni: azért is kívülről körül-vétették a'
Kastélyt, belől pedig magok voltak a'
strásák, szakadatlanúl véle lévén a' Gróf-
néval, a' ki ugyan azért nem is tudta, mi-
ben légyen kívül a' dolog, míg nem estve
meg-sugta volna azt néki egy Innassa. A'
Grófné tette magát, mintha leg-kisobb
tudósítást se vett volna; hanem bizonyos
idő' múlva egyszerre ájulásba esett, melly
mivel tellyességgel nem akart szünni rajta:
különös szobába vitetett, honnan az Orvosa,
és Szobaleánya által, egy tiukos garáditson

's egy lyukon által, valamelly bóltba vezetett, mellyből más nap változtatott ruhában el-illantott. Egy *Bipontumi* Paraszt hozta-által a' *Blics*-vizén; itt lappangott nállunk Máj. 23-dikáig, a' midőn érette jött az ifjú Gróf, 's el-vitte magával egy tekervényes úton. — Midőn nem győzték volna várni a' Frantzia Kommisszáriusok, hogy el-múllyon a' Grófné' ajúlása: bé-szóllottak a' szobába, mellyben gondolták lenni, 's kérdezték, ha jobban érezné-é már magát. A' Szobaleány felelt, de igen bádjadtt hangon, Asszonya' képében. Ez így történt egynehányszor; hanem minekutánna két egész óra telt volna el, gyanakodni kezdetek Kommisszárius Uraimék: azért is bérontottak a' szobába, 's hát csak el-hültek belé, hogy más személyt találtak ott a' Grófné helyett. Dühösségekben bosszújokat állották az Orvoson, 's Szobaleányon, és 16 személyeket el-vittek magokkal. — Ezen történet még közönségesebbé 's hitelesebbé tette azt a' hírt, melly szerént szándékoznak a' Frantziák mindenünnen, valahonnan csak lehet, el-ragadozni az előkelő személyeket olly tzéllal, hogy ha *Moguntziát* meg találják venni erővel az egyesült Seregek: legyen minn ki-tserélni az odavaló Német Jakobinusokat. Annyira meg is félemlettek ezen a' részén a' Tisztviselők, hogy mind szaladásra vették Máj. 14-dikén a' dolgot, midőn vissza vonták magokat a' Prusszusok, 's a' Frantziák újra kezdték magokat mutogatni. — A' Prussziai Király, kétszer volt ezen a' héten *Lautern* Városában. — Minden

nap

nap látunk mi itt Frantzia, és Német Katonákat. — Réminő éjtszaka volt, Máj. 23-dik napja' éjtszakája. *Szekuli* Oberster Ur egy Trombitást küldött *Pully* Frantzia Generális-hoz. A' Frantziák tüzet adtak a' Trombitásra. Mi fel-ijjedtünk ezen lövésre. Fél óra múlva egy Német Tiszt jött; de a' Frantziák újra öt rendbéli lövést tettek a' Trombitás felé. Ekkor számosabb Német Vitzek érkeztek, 's vissza verték a' Frantziákat; ejtettek is el közülök egy Dragonyost. — — A' mi úgy nevezett Pátriotáink — a' *Német új Frantziák* — meg - szeleltek volt innen a' Prusszusok előtt; hanem most ismét vissza - kísértették magokat Frantzia fegyveres erő által, oly véggel, hogy adósságaiknak le fizetése nélkül fel-szedjék, a' mijek van, 's el-vigyék magokkal. Semmi Emberek voltak ezek eddig is; ennekutánna is tsak olyanok fognak maradni. Nagyon vigyázni kell itt az Emberek, kivel beszél: mert naponként nagyobb mértékben üti - ki magát a' részrehajlás' lelke; hanem azt tsak ugyan bizonyosan irhatom, hogy az új Frantziákhoz hajlóknak száma véghetetlenül kevesebb azokénál, kik testestől lelkestől iszonyodnak az új Fr. gondolkodás' módjától. — Már 3 napoktól fogva, szörnyen menydörögnek *Moguntzia* ellen, az ostromló Sereg' ágyúi. "

Egy Prusszus Tiszt - módra öltözködött személy, Májusnak 27 dikén egészen átalovaglott a' *Hochheimi* Táboron, a' Prusszus szélső őrizetig; onnan sebes vágatva *Kassel*-be ment, és semmi szerentsétlenség sem

es.

mentek által, meg-neveztetnek egy újabb *Turini* tudósításban, melly költ Máj. 4-kén. Az egyik t. i. *Jarjays*, ama' nagy nevü *Bourat* Indzsenör' Unokája; a' másik pedig *Joly*. Magokkal vitték minden hadi ábrázolásait, és plánumjaikat azon Frantzia Tartományoknak, mellyek ennekelötte *Delphinátusnak* (*Dauphine*), és *Provinciának* (*Provence*) neveztettek. *Jarjays* sok ideig vólt ezen Tartományokban a' Generál-Stabnál, annakutánna pedig *Párisban* minden hadi Mappák', és Plánumok' Visgálójává tétetett; végtére az *Alpesi* Frantzia Sereg' Generál-Stabjának Fejévé neveztetett, melly hivatalához minekutánna hozzá fogott vólna: egyszer azt mondja a' Vezérnek, hogy ő a' *Jara* hegyét kíváná meg-járni *Jolyval*. A' Vezér meg-eggyezett kívánságában; ő pedig fogta magát, 's *Geneván* által *Turinba* szökött, a' hol felette szívesen fogadta a' Király mind kettőjüket, 's tüstént Tifztségeket is adott nékik a' Generálstabnál.

A' *Toskánai* Nagy-Hertzségnek *Livorno* nevezetü ki kötő helyéből olly hír futamodott Máj. 20-dikán, hogy 22 Spanyol, és 12 Anglus öreg hajókból egyesültt hajós Sereg, *Szár-dinia* Szigetének fő Városához — *Cagliari*-hoz — nem messze mutatta magát. Egy osztálya ezen hajós Seregnek, *Szár-dinia*' szomszédságában fekvő *Sz. Péter* Szigetéből szándékozik el-vernü a' Frantziákat, a' mint írják; más osztálya pedig *Nápoly* felé indul, hogy az ott tartózkodó kereskedő hajókat óltalma alá vegye, 's el-kisérje ki-rendelt helyeikre.

A'

A' *Spanyol* Udvar, hálaadó Isteni tiszteletet tartatott Apr. 27-dikén azon győzedelmekért, mellyeket vettének a' Frantziákon, a' *Navarrai, Arragoniai, és Kataloniai* három *Spanyol* Sereg-Olztályok. — A' *Kataloniai* Sereg; benn vagyen Fr. Országban, a' hol Apr. 19-dikén meg támadott nyóltz ezer Frantziákat, tulajdon táborokban, 's négy órákig tartott viaskodás után el nyerte tőlök egész táborjokat olly szerentsésen — a' mint a' *Bétsi Udv. Újság is írja* — hogy közzüle nem estek el többen 30 Köz-Embereknél, a' Frantziák közzül ellenben mintegy két ezeren ölettettek meg, 's kaptak sebet, és nyóltzan fogattak el.

Egy *Brüsszeli* Levél' bizonyítása szerént, *Auszriai Flandriának* fő Városa — *Gent* (frantziául: *Gand*) — 3 millió forintot ajándékozott Fels. Urunknak hadi segítségül. — A' melly győzedelmi szekerben bé vitetett Máj. 13-dikán *Gent* Városába *Károly* Fő Hertzeg, mint *Austr. Belgium'* Fő Kormányozója, ilt azon egy ifjú Nemes Leány is, melly a' Békesség' Isten-asszonyát ábrázolta, kezében tartván a' *Mekúrius'* *Caducenussát* (békesség-szerző páltzáját) egy olaj-ággal együtt. Jobb keze felől ezen Istenasszonynak, ki vólt formálva a' két feji Sas; bal keze felől pedig az *Oroszlán* (*Flandria'* Tzímere), mellyek között, a' Leány előtt, következő sor-írás olvastatott: *Foedere juncti pernetuo.* (Örökös szövetséggel egybe köttettek.)

(A' *Brüsszeliak*, még April. 18-dikán vitték vólt bé magok közzé, győzedelmi pom-

pompával *Károly* Fő Hertzeget, a' mint ezt említettük is más alkalmatossággal; de azt csak most irhatjuk: mi jelesítette főképpen a' bé vitei' tzeremoniáját? Az t. i., hogy a' Fő Hertzeg' győzedelmi szekerét vonó személyeket vezette egy iffjú Leány, a' ki *Minervának* — a' Böltsesség' Istenasszonyának — képét viselte. Előbb lovaglott díszes pompával egy más iffjú Leány, a' ki ábrázolta a' *Betsületet* (*la Renommée*.)

Kustine, és *Kellermann* Frantzia Generalisok nem alkhattak vólt együtt; ezért is *Kellermann*t Szabaudiába rendelte Vezérnek a' N. Gyűlése: hanem mostanában megént vádoltatott *Kellermann*, mellyre nézve elvétellett tőlle a' Szabaudiai Vezérség, 's adatott *Dornic* Generalisnak. Egyfzersmind parantsolatot vett a' Közjóra ügyelő Deputáció, hogy vizsgálja meg *Kellermann*' maga-viseletét. Meg-vizsgálta, 's olly bizonyosságot tett rólla, hogy annál fogva nem csak ártatlannak ítéltetett *Kellermann*, hanem az Insurgensek ellen rendeltt Sereg' kormányozása is reá bízott addig, míg által-vehetné azt *Biron* Generalis, a' ki *Pedemontziumból* jöven ki felé, út közben meg-betegedett.

Elegyes Tudósítások.

Az *Artésiai* (*d' Artois*) Gróf — néhai *XVI. Lojos'* kissebbik testvér Ötse — Máj. 18 dikán *Londonba* érkezett, honnan csak hamar azután Kurirt indított a' maga testvér *Bátyához*, a' ki Német Országnek *Vestfáliai* Kerületében, 's nevezetesen *Marck* Grófságának *Hamm* nevezetű Városában tartózkodik. (*Marck* Grófságot a' Prussziai Király birja.)

Ama'

Ama' nevezetes Spanyol Városnak *Cadix*nak ki-kötő helyéből írják, hogy *Martinique* vagy *Martinico* gazdag Francia Szigetből 3 Fr. hajók — egy 74, egy 50, és egy 25 ágyús — érkeztek *Trinidad* nevű Déli-Amerikai Spanyol Szabad ki-kötő helybe. A' hajókon lévő Katonaság, Királyi bokrétákat rakott-fel, 's kereken megmondotta, hogy a' Fr. Nti Gyűlés után ő nem halgat; hanem ajánlja magát a' Spanyol Királynak. Tisztjeit, a' kik nem értettek egyet vele, vasra tette, 's rabúl vitte ki a' hajókról a' szárazra.

A' *Kolóniai* Választó-Hertzeg *Brüsszelben* volt Máj. 29 dikén, 's Kurirt küldött onnan *Kristina* Fő Hertzeg-Affzonyhoz, a' ki most Felső Silésiának *Bilitz* nevezetű Hertzsegeben múlat, Férjével *Albert* Hertzeggel együtt.

Krakko Városában olly parantsolat adatott-ki, a' mint onnan helyből írják, a' Zsidókra nézve, hogy ha közölök valaki estvéli 9 óra után mérészeli magát mutatni: legottan minden kegyelem nélkül felakasztatik. Alkalmatosságot szolgáltatott ezen kemény parantsolatra, némelly Lengyelek' tselekedete, a' kik zsidó ruhába öltözködve, fel fegyverkeztek, 's úgy ólalkodtak éjtizakának idején az Oroszok után, kik közöl sokakon halálos sebeket is ejtettek.

Déli-Prussziában — így neveztetik az a' nagy darab Tartomány, melyet *Lengyel* Orzágtól elszakasztott, 's maga birtokaihoz kapcsolt a' Prusszus Király — meg hirdette *Möllendorf* Prusszus. Vezér April. 12 dikén, hogy

hogy míg más formába vétetődhetne ottan a' dolgok' folyamata, addig maradjon minden az előbbeni lábon. Fogatosnak írja a' *Berlini Újság* ezen Hirdetvényt, legnagyobb részére nézve a' Lakosoknak. A' kik ellene igyekeztek ennek járni, tömlőtökre hányattak.

Az Orosz Császárné, egy *Pátenst* adotta ki Apr. 24-dikén, mellyben biztatja a' maga Lengyel újj Alattvalóit, hogy őket is hasonló anyai szeretettel, és igazsággal fogja szerentsésíteni, mint a' minémüvel boldogította Országlásának kezdetétől fogva az Orosz Birodalomnak több lakosait, kikhez ők most szerentsésszen vissza tértek. Azt adja t. i. nékiek értékre mindjárt a' *Pátenst* elein, hogy azon Tartományok, melyeket ők laknak, hajdan az Orosz Birodalom' részei voltak, 's igazságtalanul szakasztattak el tőlle, azolta pedig szüntelen való háborgattatásoknak tárgyai voltak, nem csak a' külső, hanem a' belső ellenség miatt is: mert úgymond, *Lengyel* Országban az állhatatlan és bizonytalan igazgatás módja miatt, mindenkor jus gyanánt volt az erőszak.

Májusnak 16-dikán újra vastág letzkét kapott a' Fr.Nemzet-Gyűlése, *Sarthe* nevezetű Országosztálynak *Mans* Városából. Következendő nyomos ki-fejezésekben volt t. i. elő-adva a' Haza' Attyaihoz intézett Letzke: „Törvényadók! Az igaz Republikánusok, sohajtoznak miattatok. Veszekedéseitek által hazontalanokká teszitek azokat a' sokféle áldozatokat, mellyekkel mi naponként áldozunk.

de.

őzünk a' Hazának. Szomorúan szemléljük, hogy csak nem üres a' ti ülő Palotátok, midőn a' Konstituzió' dolga fordul-elő, 's csak akkor buzgólkodtok, midőn magános Személyekről vagyon a' kérdés. Tartsátok önnön magatok betsületben ti magatokat, ha betsületni akartok; értsetek egyet, 's készítettetek egy jó Konstituziót" 's a' t.

Májusnak 24-dikén, váratlan nagy dolgot terjesztett a' Nemzet-Gyűlése eleibe, *Lequinio* nevű Tagja, t. i. hogy a' Nemzet-Gyűlésének, Ts. Kir. fogságban lévő négy Tagjain ki kellene tserélni néhai *XVI. Lajos'* Özvegyét, Fiát, Leányát, és testvér Húgát.

Erdély Ország.

Kolozvárról, Májusnak 25-dikén.

„Bé-jövéen ide a' múltt héten, leg-ottan el-mentem a' Magyar Teátrumba, és már el-néztem három darab játékokat, azok közt nevezetesen *Kotzebuenak* azon vig-játékját, mellyben *Moritz* és *Omár* elő fordulnak. Irhatom, hogy olly szépen játszottak ebben minden Személyek, hogy *Bétsben* is számot tett volna. Jádzók itten kilentzen vagynak. Bámúlni lehet bizonyára ezeknek szép magok-viseleteken, annál is inkább, mivel ollyanok is vagynak közöttök, a' kik soha Teatromot sem láttak. Már az éneklést is meg-próbálták az említett darabon. *Fejér Rosália* Kis-Affzony énekelt, és olly szépen, hogy a' Bétsi fül is tsiklandott volna hallásán. Vóltanak is Hallgatók feles számmal, és reményelem, hogy ha az éneklést gyakrabban folytatják, nem lesznek károk be-

ben.

benne. — Úgy hallom, hogy maga az Ország Izándékoznék már Teátromot építtetni; — de miért is ne? hiszem találhat a' Magyar maga között is elmét, tüzet, bátorságot; talál Poétát, talál Herost is, kinek dicséretét eredeti elevezségében elő-állítsa; talál érzékeny Szívet is, melly annak példájára fel-buzdúlván; azt a' lehetőségnek fel-sőbb pontjáig kísérje. Ha így: majd könnyen el-felejtjük *Bétset*, annál is inkább, hogy itt a' jó bort is bővebben ihatjuk. “

B é t s.

Tegnapelőtt újra tántzolt *Vigano*, Feleségestől. Még fog egynehány ízben tántzolni *Diána* nevű Ballétben. Valahányszor tántzol, mindannyiszor 25 aranyat kap; a' Felesége is ugyan annyit. Engedelmet nyert egy más új Ballét-adásra is, mellyet már ötször próbált és nem sokára produkál.

* * *

* * *

* * *

A' meg-igértt mustra - betüket azért nem küldhetjük-le a' mai postával, mivel azokkal nyomtattatjuk a' Vármegyék' Mappáinak kiadásáról szóló Tudósításunkat, mellyet mostanra el nem* készíthettünk, de minél előbb fogjuk azt közleni, más Tudósításokkal, 's hozzánk a' közlés végett fel-küldött Munkákkal együtt.

(Egy árkus Tódalékkal.)

T Ó L D A L É K

A' Magyar Hírmondónak, Június' 7-dik napján, 1793-ban költt árkusához.

Tudományi Dolgok.

Veszprémből. „A' Magyar Hírmondó' III. Szakallzának 426-dik oldalán emlékezet van igen ritka munkájáról *Silvester Jánosnak*: reménylen, kedvet találok az Urak' Olvasói előtt, ha hasonló ritkaságú könyvről tudósítom azokat. Ez a' könyv, Fő Tisztelendő *Paintner Mihály Rátóthi* Prépost Erdemes Hazánkfiának könyvtárjában találtatik több más ritka könyvei között, mellyről sem a' Hazai, sem az idegen Irók, *Fortis Albert* Apáturon kívül, tudtomra nem emlékeznek. Tzímje ez: *Dictionarium quinque nobilissimarum Europae Linguarum, Latinae, Italicae, Germanicae, Dalmaticae, et Ungaricae.* — Venetiis apud Nicolaum Moretum 1595. 4ed réthen, 128 oldal. Szerzője *Verantius Faustus* S. C. R. M. a Secretis Hungaricis. Munkáját Adm. Rev. Viro *Alfonso Carillio* ajánlotta, 's ajánlása (dedicatio) után ezeket jegyezte fel: *Venetiis 25. Aug. 1595.* Minden oldalon öt rend columna van az öt különbféle nyelvekre nézve, mellyeket magában foglal. A' 118-dik oldalon azon Dalmata szókat adja elő, mellyeket (a' mint a' Szerző véleked *) magokénak tulajdonítottak a' Magyarok. A' 127 dik oldalon a' *Mi Atyánket*, és az *Üdvez légy Máriát* közli a' febn nevezett öt nyelveken. Az *Üdvez légy Mária* következendő

G g g

szók.

szókkal végeződik, melly méltó a' megjegyzésre: *A' te méhednek gyümöltse Jéjus Kriflus. Amen.* (Fructus ventris tui Jesus Christus. Amen.) — Anyai Nyelvünknek gyarapítását eszközölni kívánván a' Főfisz. Prépost Ur, ezen ritka könyvét Tisz. *Balogh Sándor* Úrnak, a' Györi Oskolák' Direktorának és Professzorának költsönözze, hogy nevelhesse abból a' Magyar Szótárra tett Gyűjteményeit, mellyeket őt kötésben szándékozik világ eleibe bocsátani.

A' tudós Levelező, következő jegyzésekkel végzi hozzánk útasított leises Levelét: *Faustus Verantius*, Dalmata Sibenicensis, vel Sicensis, a patre *Michaele*, avunculo *Antonio Verantio*, Archiep. Strigon. una cum fratre suo *Joanne* educandus traditus est. *Joannis*, qui castra secutus, praemature in acie cecidit, exstant quaedam Epigrammata. *Faustus* diu vixit, veroque nomine faustus, felix, divesque esse potuisset, ni fervens iudoles hominem incautum, et inquietum reddidisset. 1598, die 16. April. Episcopus Chanadiensis nominatus, simul Praep. Lelesziensis. Erat antea matrimonio illigatus, Regique a secretis: uxore mortua, ad statum ecclesiasticum transiit, mox Episcopus factus; Episcopatum tamen post aliquot annos sponte deserens, Romam migravit; inde rursus in Hungariam, rursusque Romam reversus, molestiasque non leves habuit ob inconsultam agendi rationem litis cujusdam causa, quae in re beneficiaria Pontificiae Sedi cum Aula Regis Hungariae intercessit. Denique Venetias abiit, ubi

le.

Iethali morbo correptus, anno 1617. obiit, domumque relatus, in Templo PP. Ord. S. Francisci conditus est hoc cum epitaphio: „Faustus Verantius, Episcopus Chanad. novorum praedicamentorum, et novarum machinarum, et fragmentorum historiae Illyricae, ac Sarmaticae Collector. Anno MDCXVII.“

De Machinis prodiit liber Venet. in fol. cum 48 iconismis. Item compendiosa Logica cum titulo: *Giusto verace.*

Plura alia scripsit Faustus noster; alia inter historiam Dalmatiae quoque, quam tamen a morte Sarcophago suo imponendam ordinavit. Heredes huic lepidae petitioni ad amussim obsecundarunt, et fors alia etiam Antonii Primatis Mss. illa occasione perierunt. Cl. *Pray* in patria sua, Sebenici Faustum sepultum dicit; Abbas *Fortis* in itinerario per Dalmatiam, Bernae 1776 edito, in insula Parvich tumulatum adsruit; et Sebenici adhuc superstitem esse familiam Comitum *Draganich Verantii.*

Tomco Marnavich funebrem Fausto orationem dixit, 1617 Venetiis impressam.

Alphonsus Carillius, cui liber dedicatur, Hispanus fuit e Societate Jesu, Parisiis 1587. Viennam adventit, et in Collegio ibidem aliquamdiu Theologiam docuit, ingenio, ac doctrina insignis; cujus nomen subinde et Provincialis munere, et rebus magnis, praesertim in Transsilvania gestis, inclaruit initio Seculi XVII.

Unus, quod sciam, *Daniel Cornides*, V. Cl. ὁ μακαρίτης, Dictionarium hoc in

selectissima Bibliotheca sua Hungarica habuit; quam nunc, ni fallor, Exc. Transsilvaniae Episcopus, Ignatius e Com. de *Batthyán*, Vir, si quisquam, multarum literarum, sui juris fecit. Feliciter! “

* * * * *

Popovits Dénes, Budai Uhriai Püspök, egy érdemes Hazánkfiára bízta kedves Fiának nevelését, kit a' múltt esztendőben a' *Soproni* Evang. Oskolába küldött, tudományainak folytatására. — Elöre való háládatosságának jeléül, egy szép, és pompás nyomtatott munkát küldött az oda való Luther. Gymnasium' Bibliothekájának ajándékul. A' munka, ama' híres *Eugenius Chersoni* Érsek által kezdett *Virgiliusnak* ó Görög nyelvre való fordítását foglalja magában. Már két Kötetek jöttek ki belőlle, mellyek közzül az elsőnek deák tizimje így következik: *Georgicorum P. Virgilii, Maronis Libri IV. Græco Carmine heroico expressi, notisque perpetuis illustrati studio ac labore Eugenii de Bulgaris, Academiae Athoniadis (Athos szent hegyén) pridem Rectoris, tum Constantinopoli in Schola Patriarchali Scientiarum Professoris primarii, ac magnæ Ecclesiæ Referendarii, et demum ad nuper constitutum Archiepiscopatum Slaveniensem, et Chersonensem primi Archiepiscopi promoti, atque Imperialis Academiae Scientiarum Petropolitanae Socii Honorarii; qui typis nunc primum ad usum Helleno-Russicæ Juventutis, græcarum in Russiaco Imperio Coloniarum educandæ, sunt excusi, auspiciis liberalitateque Serenissimi Sacri Romani Imperii Principis, Gregorii Alexandridæ Potemkini, utpote*

Graecae Literaturae Amatoris, Fautorisque munificentissimi. Petropoli, in Academia Scientiarum 1736. — A' második Kötetnek tizme emez: *Aeneidis P. Virgilii Maronis Libri XII. graeco carmine heroico expressi, notisque perpetuis illustrati, studio ac labore Eugenii de Bulgaris &c. typis excusi jussu Augustissimae atque Potentissimae Imperatricis omnium Russiarum &c. &c. Aekaterinae II. Tomus primus continens Libros I—IV. Petropoli, in Academia Scientiarum 1791.* — A' Görög tiznek éppen ezen értelműek. — Ezen pompás munka, nagyobb folioban vagyon nyomtatva, szép író-papirosra; a' Deák, és Görög Textus gyönyörű nagyobb betűkkel; a' noták pedig, mellyek tsupa görögök, apróbb betűkkel. A' munkát, különbféle rézre metzett táblák ékesítik. A' Görög Fordítás szép versekből áll, tiszta ó Görög nyelven; 's mindenütt észre lehet venni, hogy sokat forgatta, 's tanulta a' hires Fordító Homérust, és Hesiodust. A' ki-botsátott Kötetekhez képest, még három Tómusnak kellene világ eleibe jönni; a' harmadik, és negyedik, az *Aeneis'* többi könyveit; az ötödik pedig a' *Bukolikákat* foglalná magában. Ha idővel ki nyomtattatnának, kétség kívül azokkal is fog Püspök ő Nagysága a' Soproni Gymsiumnak kedveskedni. — Következendő verseket írta abba a' Püspök, mellyeket maga szerzett:

„Μετῶν τὸ φίλτρον ἐξόρων τῆς Ἑλλάδος
Ἐΐδελξε καὶ μὲ τῆδε τῆ γῆ Παλλάδος.

Αὐτὸς καὶ αὐτὸς συγχορευθῆς τῷ γένει,
Ταύταις γενομένην τὴ Τύχη ἐ τῷ πόνῳ.

Magyarúl:

(Görög Országból számkivettetett Musák-
nak dífze engemet is ápolgatott ezen *Fállás'*
vidékén (Magyar Országban); vajha magam
is, a' Szerentse', és az Iparkodás' kezén
vezettetvén, valaha azokkal szerossabb
társaságba léphetnék.)

Dionysius Popovits,
Episcopus Budensis (olim
Metropolita Serviae.)

Következendő Intimátumot adott-ki a'
Fels. Helytartó-Tanáts, Tisztel. *Thefchedik*
Samuel Urnak *Szarvas* Városában állítandó
Industriai-Oskolájáról, mellyről már egyne-
hányszor emlékeztünk Hírmondónkban:

23697. Sacratiss. Caes. et Reg. Apost.
Mattis Consilii Regii Loc. Hungarici Nomine,
Perill. D. *Georgio Tokody*, Regio Studiorum
per Districtum Litterarium *M. Váradiensem*
Pro-Directori, ex officio decretandum:
Relatione Praetiae D. Vrae in merito intro-
ducendae in Oppido *Szarvas* Scholae Indus-
trialis Oeconomico-Practicae per *Samuelem*
Thefchedik projectatae horsum praestita,
Suaeque Majestati Sacratissimae substrata,
eadem Sua Majestas Sacratissima clementer
intimare dignata est, ut antequam hoc in
merito positivam Resolutionem Regiam
elargiatur, *Samuel Thefchedik* eo inviandus
sit, ut Idem totam quantam Institutionis
suae Practico-Industrialis methodum, unæ
cum ipsis eo pertinentibus analogis studio-

rum

rum objectis in scriptum redigat, ac opus hocce Suae Maj. Ssmae substernendum, via Praetit. D. Vrae, Consilio Locumtenentiali Regio transmittat; porro quoad desideratam partem praedii *Kondoros*, ipsemet cum Dominio Terrestrali, et Communitate *Szarvasiensi* Tractatum ineat; quod vero ad petitam 5490. summam pro Fundo Instituti resolvendam attinet, uberius in specifico liquidet, pro qualibusnam instrumentis et productis, quo pretio comparandis, praeattactae summae necessitatem habeat? denique quoad cocturam sodae reflectendum eum esse, quod eatenus alii in Comitatu *Batsiensi* privilegio exclusivo provisi jam sint.

De his itaque altissimae Resolutionis punctis Praetit. D. Vra praefatum *Samuelem Theshedik* actutum edocendum, atque accepta uberiore ejusdem declaratione, relationem suam horsum illico submittendam habebit. Ex Consilio Reg. Locumt. Hungarico *Budae* d. 26. Oct. 1792. celebr. Comes *Carolus Zichy* m. p. *Antonius John* m. p.

G a l l u s

az az

Frantzia Kokas.

Ezen szónak *Gallus*, kettős az értelme, Mert ez által *Kokast*, 's *Frantziát* ért elme, Erre lévén Nyájas Múzsámnak figyelme, Nyájaskodni ekép' akart ő Kegyelme.

Illik a' *Kokasnak* neve *Frantziára*, Illik a' *Népének* rosszabb *Ofztályára*, Mert illik vérére, és a' homlokára, A' viseletére, 's tulajdonságára.

Ta-

Taréjos a' Kokas! nézz' *Kokárdójára!*

A' Frantzia Népnök tzímes sapkájára,
Hármas pántlikából álló rózsájára,
E' Nemzeti jeggyel jegyzett kalapjára!

A' Kokasok úgy é tollasok, és tzifrák?
'S lán a' Frantziák is szintúgy tarkabarkák,
Kiknek mindenkori gondjok az új ruhák,
A' különb fözlányok, tzipők és harisnyák.

Ök kezdték a' vékony *palatin*-tzipkeket,
Ök a' férjfi-ingre varrott lebenyöket,
Tsatokat, haj-táskát, drótos féketöket,
Ök a' magas sarkú, keskeny tzipelloket.

A' mit fel húz most egy Dáma a' lábára,
Az, ha jól meg-ménnéd, nem férne orrára!
'S im' ez is mutogat *Páris'* szokására,
Frantzia Nemzetnek remek munkájára.

A' Koka-ok ölzve hívják a' Tyúkokat,
Hogy üzhessék vélek nagy pajkosságokat:
Nézzd *Versailban* a' sok Halász Alfzonyokat,
Miként üzték vélek rút gonoltságokat.

A' Kokasok, 's Tyúkok out ölzve kerülvén,
Utálatos bünre egymást ösztönöztvén,
A' Királyi Háznak estek, azi bé-törvén,
'S ön' kegyes Urokat halálra keresvén! —

Tsak kevésben múlt-el, hogy mérges
körmökkel

Szemét ki nem vájták, tartván hörtsökökkel,
Kokasok Tyúkokká váltak köntösökkel,
Tyúkok Kokasokká, vakmerőségekkel.

Kit az Eg meg-mentett itt a' körmeiktől,
El-vezett *Párisban* nagy dühösségektől!
Irtózott a' Világ vad természetektől,
Minden törvényt bontó szentségtörésektől.

Nints törvénytelenebb állat a' kokasnál,
Határt nem esmérő nagy szabadságánál;

Ezt

Ezt is únos úntig láttuk Frantziánál,
Mert szabadabb, 's lairabb akármelly állatnál.

Még is a' kokastól abban különböznek,
Hogy ezek csak otthon rúgnak, szemeteznek,
Holott a' Frantziák tovább igyekeznek,
'S mások' udvarán is egyre ebelkednek.

Meg nem elégefznek magok' izemetjekkel
Nem honnyokban üzött rút fesletiségekkel,
Közleni kívánták külső Nemzetekkel,
Kélzek ujjat vonni Nagy Fejedelmekkel.

Azt gondollyák emez újmódi Kokasok,
Hogy mivel mar önnög véltükben szabadok,
Mások is követik őket hanyat - homlok,
'S mindenütt el-terjed hagymászos maszlagok.

De közikbe tsapott (Hálá az Egeknek!)
A' két fejü nagy Sas! 's több Fejedelmeknek,
Kiket egygül egygig Egek segítenek,
Nagy erejek által izélyel verettetnek!

Mint mikor tsirkékre tsap a' Sasnak körme
El-múl fias tyúknak 's kokasnak öröme,
Addig fut, sőt repül, a' meddig lát szeme,
Nem is jut elzébe fajtalan izerelme:

Ugy mihelyest vitéz körmeit mutatta
A' két fejü nagy Sas, úgy öszve - zavarta
A' Frantzia Népet, hogy már is el - hagyta
Al-Német Országot, 's magát villa-vonta.

A' Kokas Ülőnek szabadságos Fáját
Ei-vágjuk alólok kokárdás póznáját,
A' hol csak találjuk a' sapkás Fa' ágát:
Hátokon tördellyük 's tépjük a' taréját.

Sok Kokast heréltünk Magyar Kard
élével,
Sokat Dragonyosok' könnyü fegyverével,
'S a' gyalog Népünknek bátor erejével,
Mellyelztjük naponként mint a' forró lével.

Pü.

Párisban öszve gyűltt Kokasok' Serege!
Nemzeti asztalnál ülöknek Fellegse!

Ha illy közel van már tüzünknek melege,
Mint sziveled bajod? vagy mit mondasz erre?

Bournonville nálunk talált nyugodalmat,
Dumourier a' Sasnál keresett őltalmat!

Nem szerez-é néktek ez nagy aggodalmat?
Nem rongya-é földig a' Kokas-hatalmat?

Dumourier nagy Kokas, 's Bálvány
vólt köztetek,

Kit mi szemetünkre tavaly küldöttetek;

Jól is vakarászott, míg a' Seregetek

Négyszerte nagyobb vólt, és sokat nyertetek.

De mihelyest a' Sas, ön' Vitéz Magzatit
Öszve-szedte Mársnak menydörgő Fajzatit,
Bezzeg meg-alázta Kokastok' körmeit,
Széllyefzti, mellyefzti naponként tollait.

Dumourier Kokastok azt kukurikollya,
'S több ütközetekből nyilván tapasztallya,
Hogy Sasunk' körmeit soha meg nem vallya
Szabadságra vágyó Kokasok' hatalma.

Bár mint meg-tért Péter a' kokas-szóllásra,
Szemeit ki-nyitván bánkodó sirásra,
Úgy a' Frantzia Nép, e' Kokas' szavára
Meg-siratná bűnét, hogy tört Királyaúra!

Bár a' Zsidó Népnek nagy vakoskodását
Ne kövesse tovább a' nyakaskodását!
Ne hogy a' mint Titus azok' fő Városát
Fel-dúlta, úgy dúllya Sasunk *Páris'* táját.

J e l e n t é s e k.

Következendő foglalatú könyvetskét akar
egy Tudós Hazafi sajtó alá adni:

I. Miképpen lehessen az el-égett adó
Népet rövid idő alatt, az Országának minden
alkalmatlansága nélkül, 's könnyü móddal
olly állapotba helyheztetni, hogy mind

maga gazdaságát, mint azt el-égése előtt folytatta, újra folytathassa; mind a' Felségnek, mind pedig Földes Uraságának, és más egyéb kötelességének is eleget tihessen: az illetén módot még más karbéli égetteknak is, pél. ok. Nemes Embereknek, 's Városi Polgároknak fel-segitésekre fordulhatni. — Igaz ugyan, hogy Tek. *Torkos* Agens Úr is irt erről már; mindazáltal mivel az én fel-tételem vagy projektumom attól némimémű-képpen különböz: nem ártana azt közönsé-gessé tenni.

II. Az igen el-hatalmazott ló-lopás' meg-előzésének hathatós eszközeiről, az az, miképpen lehetne azt valami különös, mind a' két Nemes Hazákban, Magyar és Erdély Országokban, rendelés, és a' rendelésnek szoros meg-tartása által, egészen meg-gátolni, vagy annak úgy eleit venni, hogy a' ló-lopásnak véghez-vitele tökéletesen meg-előzethetnék, és többé, vagy ezután annyi Ember a' ló-lopás által meg nem károsíthatatnék 's a' t.

III. A' Tzigányoknak, Magyar, és Erdély Országokban való leg-helyesebb el-töröltetésekről. Itt meg-mutatom leg-először is, hogy miért az előbbeni el-töröltetések' módja hibás, és haszontalan volt; továbbá, hogyan, és mikor kellenék a' Tzigányok' gyermekeiket szüléikiől el-fzedni, hová vinni, hogyan nevelni, mitsoda hasznokat venni; egy szóval, hogy soha többet tzigányúl sem nem beszéllének, sem szüléiknek természeteket bé nem szivnák, és mint más Emberek, mindenféle mesterségre, 's gazdaságra alkalmasokká tétetnénk.

IV. A' szederfáknak, és selyemnek mivveléséről, az az: hogy nem tsak mint a' selyem' szaporítására, hanem még mint tüzelő fák is a' fáttalan Országokban, a' tüzelésre alkalmas fák vólnának és lehetnének a' szederfák; 's mivel mintegy 15 millió pénz Országunkból külföldre ki-megy; és a' mi több, selyem ruhákat naponként többen szaggatnak: miképpen lehetne a' selyemnek termesztését közönségesebbé tenni; olly helyeken, mint p. o. a' *Bátka*, és T. *Veszprém* Vármegyében *Dég* nevezetű helység, melly T. *Festetics* Uraságé, a' hol a' fának szüke vagyon, el-szaporítani, a' mellyet könnyen meg lehetne tenni, tsak segedelem vólna: úgy hogy egy egy esztendőben sok száz ezereket lehetne termeszteni. — Nem minden fa terem-meg ugyan minden földben; de a' szederfa, ki-vévén az egy vizes és posványos földet, mindenütt meg-terem.

V. A' Ns Vármegyéknek méh (mén) lovaik eránt való jegyzések, az az: a' nagyobb méh-lovak által, a' magassabb, és izmosabb lovak' nemeiknek el-szaporítások, édes Hazánkban is felettébb szükséges és hasznos vólna; mindazáltal még is az eddig gyakorlott mód szerént, azoknak tartásokra tett költségek koránt sem hozzák vagy hajtják-bé a' hasznot. Vészem világosító és bizonyító például T. N. NN. Vármegyét, a' hol NN. nevezetű helységben 9 nagy méh-ló tartatik, az adózó Nép' kantzáinak számokra. Már vegyük ezen kilentz lónak, vagy e' mellett a' Lovász-mester Úr' egy vagy két lovainak tartásokat: könnyen lehet

azt 400 forintokra számlálni (hát ha még a' hágattatásért — leg-alább tavaly úgy volt — a' Paraszt minden lótól 10 garast fizet!); továbbá, a' Lovász-mesternek kéz pénz fizetése 400 forint; a' két Lovász-legénynek egynek egynek ötven forintja, és egész ruhája; hol vagyon még holmi aprólékos költség; hol a' Lovász-mester Úrnak úri házára, lovak' istállójára tett költség, és reparátziójára teendő költség: mind ezeket csak ha 1200 forintra, pedig többre is tehetném; ellenben pedig mi a' haszon? — Nem hiszem, hogy ezen különben értelmes Lovászmester Úr 20 tsikót fel-mutathatna egész Ns Vármegyében. Vallyon már mitsoda nyereség, vagy inkább veszteség, 1200 forinttal még 20 tsikót sem termeszthetni. — Tehát én ezen munkátskámban fel akarom fedezni az eddig el nem értt tsélnak okát, és világosan meg-mutatni, hogy kevesebb költséggel minden Ns Vármegyében édes Hazánknak, 20 tsikó helyett leg-alább 300t lehessen termeszteni.

VI. A' homokos földeknek haszonra fordíttatásokról, az az: honnét támad a' homok? miképpen lehet eleit venni? a' hol el-hatalmazott, egynehány esztendőök alatt legelő mezővé, vagy erdővé, vagy hasznos földdé változtatni? 's a' t.

VII. Az istállóí marha-tartásról: ez, Országunkban sokak előtt nevettségeseznek, lehetetlennek, haszontalannak, és hijabanvalóságnak fog tetszeni; én pedig ellenkezőt fogok ezen ki-adandó munkátskámban mutogatni, úgy hogy azt idővel lassanként bé-hozhatni, és bé-hozattatása után hasz

nosabb földes Urakra, Parasztoakra, sőt az egész Országgra nézve is, a' mi több, ennek bé-hozattatása által, a' marháknak számok nem kevesítettik, hanem inkább szaporíttatathatik 's a' t.

VIII. Magyar Országnek *inpopuláció*járól, vagy meg-népesítéséről is fogok izóllani: miért, és miben hibázta-el az eddig gyakorlott *inpopuláció* az ő fel-tett tzeiját; miképpen lehetne azt édes Hazánkban kevesebb költséggel, és könnyebb munkával, ellenben sokkal nagyobb haszonnal, még pedig olly haszonnal, a' mellyben az Országnek minden karbéli Lakosi részt vehetnek, végre-hajtani 's a' t.

A' munkátska, mintegy 14 árkusokra terjed. — Ha ez véghez menend: a' Bibliát, a' mellyet *Esaiás* Prófétáig fordítottam Magyarra, fogom ki-nyomtattatni. Ez olly munka, a' millyent eddig Német Ország kivánt; de még Magyar Ország erről nem is gondolkodott. Zsengejét már ki nyomtatattam, *Világoskodó Lámpás* név alatt.

Szonitzei Sárány Pál, Tót és Német Evang. Megyéknek Cen - Séniorja.

„Már két rendbéli munkátskáim által, a' Deák Literatura, avagy tsak az én reménységem szerént jó útba indíttatván, 's addig is, míg már a' *Corneliussal* készek lehetnék, a' Görög Literaturának is hasonló móddal Oskoláinkba lehető bé-hozathatását elő-mozdítapi akarván, egy kis munkátskát készítettem, mellyet illy tzeim alatt szándékozok közönségessé tenni: *A' Görög Nyelv-*

nek *Első Kezdeté*, egy kis rövid *Grammatikával*, 's *Görög-Magyar Szótárral* el-készítve 's a' t. ilyen móddal:

1.) Leg-elől lesz a' *Görög Textus*. *Első* helyet foglalnak ebben, a' *Sosiadestól* öszve szedegetett hét *Görög Böltsék* gyönyörűséges, 's egyszersmind igen könnyű erköltsi szententziái; azután lesznek a' *Demophilus*, 's *Democrates* mondásaik, egynéhány *Epiictus*tusból válogatott szententziákkal együtt. Ezeket követik a' *Hierocles* nevezetesebb elmés mulattságai; ezeket ismét *Ezópus* könnyebb meséi; *Aelianusból*, 's másból is valami. — Mind ezeknek öszve-szedegetésekben a' könnyűség, 's az Iffjakat hasznosan gyönyörködtető tanításbéli mód völt a' leg-főbb szemintézetünk.

2.) Második Részét fogja tenni ezen *Könyvetskének*, a' *Görög Grammatika* magyarul. Ebben meg-lesz a' *Grammatikából* mind az, valamit tsak a' kezdő Iffjoknak tudni szükséges. — Hozzá adatik az a' tanításbéli mód is, melly szerént egy hónap alatt meg lehet az egész *Grammatikát* akárkinek is tanulni, úgy hogy leg-ottan a' *Görög Irók* olvasásához foghat.

3.) Harmadik Része ezen *Könyvetskének* lesz a' *Görög-Magyar Szótár*. Ebben mind azok a' szók fel lesznek jegyeztetve, valamellyek tsak a' *Görög Textusban* vannak, még pedig, a' mennyire tölem ki-telhetett igaz magyarsággal.

Hogy a' *Görög Literatura* egy fő részét tefzi a' *Tudományok* igaz virágzásának; hogy az egy leg-hathatósabb eszközü a' jó ízlés meg-ízerzésére, következésképpen a'

Nemzet' pallérozására; és hogy ebben minél előbb 's jobb móddal lehetne, gyarapítani kellene Iffjainkat: talán már kétségen kívül való dolog. Csak a' hát a' kérdés, hogy ezen munkátskám elközölheti-e a' Görög Literaturának Oskoláinkba való bé-hozattathatását. Erről hát, addig is, míg az Erd. Közönség tsekély munkámról ítéletet tehetne, szavam 's betsületem kezes leszz.

Most annakokáért bizodalmasan kéretetnek általunk az Oskolák' Erd. Gondviselői, 's Tanítói, nevezetesen a' Nemes Iffúság, hogy a' kik ezen tsekély munkánk' útmutatásával élni akarnak, 's a' könyvet meg-szerezni kívánnják: minél előbb magokat jelenteni ne sajnállyák, akár itt én nálam, akár a' már több ízben is ki-neveztetett Erd. Kollektor Uraknál, a' szokott jutalom' lejendő meg-adatása alatt. — A' munka mintegy 13 vagy 14 árkusnyi leszz; az árra úgy fog alkalmaztatni, hogy a' szegény tehetségű Iffjak is könnyen meg-szerezhessék. — Az egész Könyvnek, a' mint fellyebb is illetém, tzéllya a' leszz, hogy ebből az úgy nevezett Syntaxistáink is Görög Nyelv-tanulásokat hasznosan el-kezdhessék; a' nagyobb idejű Iffjak pedig belölle, magánossan, minden Tanító nélkül is böldegülhassanak: — idővel, ha a' jó Isten életünknek kedvezend, bővebb kintseivel is a' Görög Literaturának, értettyük Iffjainkat. — Ezeknek jelentésével én magamat az Oskolák' Esmérőinek, 's Szeretőinek jó hajlandóságaikba ajánlom.“

Márton István,
Pápai Professzor.